

Бабко М. (г. Баранавічы, БарДУ)

ПЕРЫЯДЫЗАЦЫЯ ТВОРЧАСЦІ КАНСТАНЦЫІ БУЙЛО ЯК АДЛЮСТРАВАННЕ ТВОРЧАЙ ІНДЫВІДУАЛЬНАСЦІ ПАЭТЭСЫ

Культура Беларусі ў пачатку XX ст. развівалася ў цеснай сувязі з нацыянальным рухам, культурамі суседніх народаў. У гады рэвалюцыі 1905–1907 гг. і пасля яе адбываецца ўздым у многіх яе галінах, асабліва ў літаратуры. Беларуская літаратура была прасякнута пачуццём гонару за свой народ і яго барацьбу за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне, ідэяй сцвярджэння чалавечай годнасці мужыка-беларуса. Вялікі ўклад у развіццё беларускай літаратуры ўнеслі Я. Купала, Я. Колас, М. Багдановіч, К. Каганец, Ц. Гартны, М. Гарэцкі і інш. У іх творах адчуваецца любоў да радзімы, жаданне бачыць свой народ свабодным і шчаслівым. Акрамя іх у гісторыю гэтага перыяду ўвайшлі і таленавітыя прадстаўніцы жаночага полу: Алаіза Пашкевіч (Цётка), Зоська Верас, Канстанцыя Буйло.

Аналізуючы і дасканала вывучаючы жыццёвы і творчы шлях Канстанцыі Буйло, аўтарам дадзенага артыкула прапаноўваецца свосасаблівая перыядызацыя яе творчасці, а таксама меркаванне, як лёс жанчыны-творцы ўплывае на яе творчую дзейнасць.

Канстанцыя Буйло дэбютавала ў 1909 годзе ў газеце «Наша ніва» з вершам «Лес». Ён адразу быў заўважаны суровым крытыкам Янкам Купалам. Потым Я. Купала прысвяціў Канстанцыі Буйло верш «Мая думка», які быў таксама надрукаваны ў «Нашай ніве» 2 верасня 1910 года, але верш-адказ «Звон» яна напісала толькі праз тры гады.

Далейшае развіццё яе творчасці прыпадае на 1913–1914 гады. У гэты перыяд асноўнай тэмай яе вершаў было каханне. У творах чуюцца гарачыя словы кахання, а лірычная гераіня чакае такога пачуцця, якое бачыць толькі ў марах і снах. Найбольш яскрава мы бачым гэта ў вершах: «Помніш вечар?...», «Чаму?...», «Адна», «Мне сніўся сон», «Не магу...» і інш.

О не, я не магу, у мяне не хопіць сілы
Вырваць з душы маёй і з сэрцайка майго
Маю любоў к табе, твой вобраз дзіўны, мілы...

О не, я не магу – не вырву я яго!

Потым, у сталыя гады, і сама Канстанцыя Буйло адзначыла: «Я пісала вершы пра каханне, калі яшчэ не была перапоўнена ім».

Наступны перыяд яе жыцця звязаны са шлюбам і сямейным жыццём па-за межамі Радзімы. 7 чэрвеня 1916 года яна выйшла замуж за Віталія Калечыца, а ў 1917 годзе ў іх нарадзіўся сын. У 1923 годзе сям’я пераехала на пастаяннае месца жыхарства ў Маскву. Трагічны лёс яе сям’і пачаўся ў пачатку 1933 года, калі муж быў арыштаваны і абвінавачаны ў тым, што стаў паслядоўнікам А. Чаянова, якога лічылі «ворагам народа». Пасля гэтага Канстанцыя мужа не бачыла і амаль не друкавалася ў той перыяд. Можна знайсці толькі некаторыя вершы таго часу («Не кукуй, зянюля!» (1934), «Мяцеліца» (1937), «Таму мне сумна жыць на свеце» (1937), «Восень» (1936)). Найбольш падыходзіць яе тагачаснаму настрою верш «Таму мне сумна жыць на свеце», у якім яна не хавала болю, аднак верыла ў лепшае.

Таму мне сумна жыць на свеце,

Што я, не ведаю чаму,

Стаю – як колас у замесці...

Суровы вецер дрэвы гне,

Мароз бязлітасны рагоча...

А я заплюшчу шчыльна вочы,

Хай студзіць гора – белы снег...

Я сэрца гору не аддам,

Вясна ўзнімецца над краем!

Сплыве мой боль – як бурна ў маі

Сплывае чорная вада.

Найбольш актыўны творчы ўздым пісьменніцы пачаўся ў дні Вялікай Айчыннай вайны. Вершы, напісаныя ў перыяд 1942–1951 гг., прасякнуты тэмай Радзімы, мужнасцю яе народа, імкненнем да лепшага. У тыя часы Канстанцыя Буйло трывала стаяла «за песні барацьбы і волі». Вершы «Памяць» (Янку Купалу), «Прыбой», «Яму», «Беларусі», «Ліпы», «Ты сягоння ноччу закрываў у сне...» дапамагалі ў ратных паходах байцу-франтавіку і смеламу партызану.

У перыяд з 1951 па 1975 гады Канстанцыя Буйло працягвала пісаць вершы на ваенную тэматыку, у якіх усяляла падзвігі, гераізм і самаахвярнасць нашага народа. Тым не менш у яе вершах працягвае гучаць тэма кахання. Сустрэкаецца шмат твораў, напісаных у сталым узросце, якія можна лёгка аднесці да маладой паэтычнай пары. Іх лірычная гераіня настолькі маладая душой, што адкрыта жадае кахання і шчасця.

Ты мяне сягоння не будзі,

Хай мне сон прысніцца сіні, сіні...

Плыць хачу ў пругкай мора плыні,

Свежы холад цела каб студзіў –

Каб свяціла сонца так, як летам
У Кактэбелі свяціла нам,
Каб ізноў адчула я ўсё гэта,
Каб гучала ў душы паэта
Ё поўны голас спеўная струна...

Такім чынам, прааналізаваўшы жыццё і творчасць Канстанцыі Буйло, аўтарам прапанована перыядызацыя яе творчасці ў залежнасці ад душэўнага стану паэтэсы:

I перыяд (1909–1913) – «Тварыць і кахаць».

II перыяд (1913–1914) – «Дзявочая паэзія».

III перыяд (1914–1942) – «Смута і туга»

IV перыяд (1942–1951) – «За Радзіму!»

V перыяд (1951–1975) – «Люблю свой родны край»

Прапанаваныя назвы перыядаў адлюстроўваюць тэматыку паэзіі ў пэўны час, што і раскрывае творчую індывідуальнасць паэтэсы.

Літаратура

1. Гніламёдаў, У. В. Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя: у 4 т. – Т.І. /У. Гніламёдаў. – Мн. : Беларуская навука, 1999. – 583 с.
2. Мушынскі, М.І. Гісторыя беларускае літаратуры. / М.І. Мушынскі. – Мн. : Мастацкая літаратура, 1992. – 479 с.
3. Канстанцыя Буйло. Выбраныя творы: Вершы, паэма, успаміны // Уклад. і прадм. Д. Чаркасавай. – Мн. : Мастацкая літаратура, 1981. – 334 с.